

UNIWERSYTET
MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU
Wydział Sztuk Pięknych

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Zakład Muzealnictwa, Wydział Sztuk Pięknych UMK w Toruniu

MUZEUM A PAMIĘĆ – FORMA, PRODUKCJA, MIEJSCE

8-9 czerwca 2017 r.

Symposium naukowe w ramach projektu

Muzeum w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.):

wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej

finansowanego z grantu Ministra Nauki Szkolnictwa Wyższego

w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki na lata 2016-2019

Pamięć jest pojęciem kluczowym dla muzealnictwa. Muzeum może bowiem być rozumiane jako miejsce, gdzie znajdują się kolekcje – uporządkowane wewnętrznie zbiory przedmiotów, które same w sobie są formą pamięci, będąc odbiciem specyficznej zdolności mózgu do utrwalania i przywoływania wrażeń zmysłowych, skojarzeń oraz informacji, podobnie jak zarejestrowana wypowiedź, tekst, albo obraz. Jeśli natomiast, wzorem Krzysztofa Pomiana, zobaczymy muzeum jako tę szczególną, wysoce rozwiniętą postać kolekcji, jego relacje wobec pamięci staną się wszechstronne. Nie jest to jednak tylko magazyn dla kolekcji, bo pamięć kształtowana w określony sposób już poprzez kolekcjonerski wybór, jest tu dalej urabiana i formowana, a więc w jakimś sensie produkowana w ramach ekspozycji i procesu jej odbioru. Będzie więc muzeum i formą jej, i swego rodzaju maszyną do jej wytwarzania, i jej miejscem, gdzie się ona przejawia. Będzie wtedy jednym z istotniejszych elementów kultury pamięci (niem. *Erinnerungskultur*), ujętej jako całość postępowania z przeszłością i historią przez daną grupę społeczną i poszczególne tworzące ją jednostki.

Chcielibyśmy zaprosić do refleksji na ten temat, w kontekście pierwszej epoki dziejów polskiego muzealnictwa, czyli okresu w jego historii, jaki zamyka odrodzenie państwowości w 1918 r. Kolekcje i ekspozycje muzealne stanowią zwierciadło przemian kulturowych, społecznych czy geopolitycznych, będąc jednocześnie aktywnym ich czynnikiem. Paradoksem jest, że polska tradycja zbudowała się pod tym względem przede wszystkim w XIX stuleciu w okresie kiedy państwo polskie zniknęło z mapy. W tym czasie powstały najistotniejsze dawne, ale i obecnie instytucje, jak Muzeum Czartoryskich i Muzeum Narodowe w Krakowie, Muzeum Narodowe w Warszawie, Poznaniu i Przemyślu i wiele innych. Stanowią one bardzo mocny element tradycji muzealnictwa polskiego. Dzięki nim muzea sprawnie rozpoczęły swoją działalność zaraz po odzyskaniu niepodległości i prowadziły ją w ciągu całego dwudziestolecia międzywojennego, a także w następnych epokach.

Upadek państwa i rozbiory były wydarzeniem, którego znaczenie nie ograniczało się jedynie do obszaru polityki – wpłynęły one również na strategię wobec kulturowej tożsamości obierane przez powstające wówczas muzea. Do ich skutków o ogromnym znaczeniu należało zogniskowanie kultury polskiej wokół problematyki narodowej oraz jej zróżnicowanie terytorialne i co za tym idzie cywilizacyjne. Składały się nań bowiem odmienne pod tym względem obszary trzech zaborów i tzw. ziemie zabrane, a nie można ograniczać się wyłącznie do ziem etnicznych i zapominać o emigracji (przede wszystkim we Francji, ale też w Szwajcarii i we Włoszech) oraz stolicach i niektórych miastach państw zaborczych; tam również rozwijało się polskie kolekcjonerstwo, czasem o charakterze publicznym (niezwykle ciekawy pod tym względem byłby Wiedeń, a może też Berlin, Sankt Petersburg, Odessa, Baku). Dziewiętnastowieczne polskie instytucje o charakterze muzealnym funkcjonowały zatem w regionach całkiem od siebie odmiennych pod względem tradycji, kultury, gospodarki, ustroju, o nierównoległej polityce wobec polskości i swobód jednostki oraz nierównoległej chronologii. Tradycja polskiego muzealnictwa nie może więc nie być zjawiskiem złożonym. Różnorodne czynniki szatkują i przecinają na wszystkie strony rozliczne problematyki, jakie tu się pojawiają.

W obecnym piśmiennictwie na temat dyskursu muzealnego najpowszechniejsza jest narracja patriotyczno-narodowa – nierzadko przekładająca się na wybiórczą interpretację historii, pomijającą liczne elementy nie pasujące do obranego schematu. Problematyka tożsamościowa i kształtowanie kultury pamięci przez muzea musi jednak brać pod uwagę także ich inne narracje: etniczną, biograficzną, techniczno-przemysłową, przyrodniczą, czy wreszcie pustą rozrywkę (niejednokrotnie bezzasadnie odwołującą się do terminologii muzealnej). Zasadnicze pytania, jakie trzeba tu postawić dotyczyć więc będą lektury różnorodnej i złożonej tradycji polskiego muzealnictwa w kontekście przekazywania, budowania i kształtowania przez nie polskiej kultury pamięci. Chodzi w nich o próbę odczytania i interpretacji zakresu semantycznego, a także strategii i specyficznego języka kolekcjonerstwa, eksponowania oraz innej działalności (popularyzacji, badań naukowych, propagandy politycznej) przyjmowanych w tym celu przez instytucje muzealne funkcjonujące do 1918 roku na obszarze szeroko rozumianej kultury polskiej*.

Konferencja niniejsza mieści się w ramach projektu badawczego *Muzeum w polskiej kulturze pamięci (do 1918 roku): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej* finansowanego z grantu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego realizowanego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki na lata 2016-2019.

Zapraszamy do Torunia na **8 i 9 czerwca 2017 r.** Postanowiliśmy przyjąć, że **na każde wystąpienie przeznaczone będzie 45 minut, z czego 25 minut na referat, a 20 minut – na pytania i komentarze.** Takie rozwiązanie, chociaż połączone z koniecznością ograniczenia liczby wystąpień (a więc i trudnym procesem ich selekcji), zapewni, mamy nadzieję, odpowiednią ilość czasu na wymianę poglądów i dyskusje na poziomie odpowiednim dla tej formy naukowego spotkania.

TERMINY:

Zgłoszenia: **do 31 marca 2017 r.** (formularz zgłoszeniowy) na adres: muzeumpamieci@umk.pl.

Informacja o zakwalifikowaniu na konferencję: **do 30 kwietnia 2017 r.**

Opłata konferencyjna: **do 10 maja 2017 r.**

Artykuły pokonferencyjne do publikacji: **do 30 czerwca 2017 r.** (*publikacja artykułów przewidziana jest na koniec listopada 2017 r.*)

Opłata konferencyjna: **200 zł / doktoranci, studenci – 100 zł**

Kierownik naukowy:
dr hab. Tomasz F. de Rosset, prof. UMK

Sekretarze naukowcy:
mgr Małgorzata Baka-Theis – koordynator Projektu
e-mail: malgosia_theis@umk.pl | tel. 695 297 142
mgr Aldona Tołysz
e-mail: atolysz@doktorant.umk.pl
mgr Ewelina Bednarz
e-mail: ebdnrz@doktorant.umk.pl | tel. 506 023 799

Kontakt:
Zakład Muzealnictwa, Wydział Sztuk Pięknych
UMK w Toruniu
ul. Sienkiewicza 30/32, 87-100 Toruń
tel. 56 611 38 19 | 38 20

@: muzeumpamieci@umk.pl

Strona Projektu:
www.muzeumpamieci.umk.pl

* Obszar ziem polskich i z polską kulturą powiązanych, które obejmują historyczne państwo polskie od momentu pojawienia się w nim instytucji o charakterze „protomuzealnym” i muzealnym (XVI-XVIII), dla XIX i początków XX stulecia natomiast – tereny trzech zaborów i kresów wschodnich włączonych do Rosji, niektóre miasta/stolice państw zaborczych (Wiedeń, Berlin), a także polskie skupiska emigracyjne, gdzie takie instytucje funkcjonowały (Paryż, Drezno, Rapperswil, Solura, Rzym).